

ส่วนที่ 6

ทิศทาง

นับจากนี้ไป หน่วยประสานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง จะดำเนินงานบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “ยึดแนวคิดวิจัยชุมชน ต่อยอดทุนเดิม ทำให้λικเห็นผลเชิงรูปธรรม ผ่านการวิเคราะห์ เชื่อมโยงขยายผล บนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น รัฐและชุมชนร่วมมือ (ปากะ) เพื่อแก้ปัญหาชาวบ้านให้เป็นจริง”

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ภารกิจสำคัญที่ต้องทำจึงมีดังต่อไปนี้

1) พัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เน้นการต่อยอดโครงการวิจัยเดิมในเชิงประเด็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเศรษฐกิจ ประเด็นสุขภาพ ประเด็นการศึกษา และประเด็นชุดชายแดน

2) ติดตามสนับสนุนโครงการที่ได้รับทุนแล้ว พร้อมกับการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของส่วนต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้า และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3) พัฒนานักวิจัยชาวบ้าน โดยสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักวิจัยชาวบ้าน ให้นักวิจัยที่ผ่านประสบการณ์ปฏิบัติจริงในพื้นที่

ได้ช่วยติดตามสนับสนุนโครงการอื่นในพื้นที่ ตลอดจนสนับสนุนให้ได้ทำงานวิจัย

4) เชื่อมโยงงานวิจัยในพื้นที่กับงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นงานวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประสานกิจกรรม ประสานทรัพยากร ทั้งตัวบุคคล ข้อมูลข่าวสารและงบประมาณ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองด้านองค์กรและโครงการวิจัย ดังนี้

• **ด้านองค์กร** ประกอบด้วย

- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) : โครงการอบรมพัฒนาบุคลากร กศน. ให้เรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- เครือข่ายประชารัฐจังหวัดปัตตานี : โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดปัตตานี
- ศูนย์บำบัดยาเสพติดจังหวัดปัตตานี : โครงการ TUCAR
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด : โครงการยุทธศาสตร์จังหวัด "จุดพื้นเมืองมุสลิม"
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคม มอ.ปัตตานี : โครงการยุทธศาสตร์จังหวัด โครงการอ่าวปัตตานี โครงการศึกษาวิจัยปัญหายาเสพติด

• **ด้านโครงการวิจัย** ได้แก่ โครงการศึกษาและพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในโครงการนำร่อง (ต่อเนื่อง) รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบและขยายสู่ชุมชนใหม่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และตรัง

5) **เผยแพร่และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร** ความรู้และความเคลื่อนไหวของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่างสู่สังคม ผ่านการประชุม การฝึกอบรม การสัมมนาในโอกาสต่างๆ และ Home page ของหน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง

กติกาการทำงานของทีมงาน Node เป็นไปตามปรัชญา “มุ่งมัน
โปร่งใส ให้อภัย ร่วมเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ช่วยเหลือกัน เข้าใจกัน
กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ เคารพความเห็นร่วม ไว้วางใจ เอาใจเขา
มาใส่ใจเรา เอาใจเราไปใส่ใจเขา งานเสร็จ ใจเสร็จ เน้นสามัคคี”

น่านาที่คั้นะจากบทเรียนคนทำงาน

คุณสุกัญญา แสงสุวรรณโณ

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับคนและชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจหาทางเลือกของการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยชุมชน บนฐานข้อมูลความรู้ และจากประสบการณ์การทำงานติดตามหนุนเสริม และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักวิจัยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1) การพัฒนาโครงการวิจัย

- จำเป็นต้องมีการเคลียร์ความคาดหวังซึ่งกันและกัน เนื่องจากงานวิจัยเป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะมองไม่เห็นผลที่สามารถจับต้องได้ แต่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลมากกว่า เลยทำให้ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้าน ดังนั้น ในกระบวนการพัฒนาโครงการวิจัย จำเป็นต้องให้ข้อมูล กระตุ้น ปรับวิธีคิดให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการคิดเอง ทำเอง เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากการพึ่งพาหน่วยงานภายนอกมาเป็นการพึ่งตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจที่ค่อนข้างสำคัญและจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา ถ้าหากไม่เคลียร์กันตั้งแต่แรก ชาวบ้านจะคิดว่า สกว. เป็น

เหมือนแหล่งเงินทุนอื่นๆ จะทำให้เสียเวลาและเสียความรู้สึกกันในภายหลัง

- ในเวทีพัฒนาโครงการ ควรมีตัวแทนนักวิจัยที่อยู่ในระหว่างการดำเนินงาน หรือดำเนินงานเสร็จสิ้นไปแล้วเข้าไปช่วยแลกเปลี่ยน ยืนยันในสิ่งที่เขาได้ทำมาแล้ว เพื่อให้ชุมชนใหม่ได้เห็นรูปธรรมงานวิจัยชาวบ้าน ด้วยการสื่อสารในภาษาชาวบ้าน

- กระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาโครงการ คือ การสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากเวทีต่างๆ ของนักวิจัยชาวบ้าน เพื่อให้พวกเขาได้เห็น ได้แลกเปลี่ยน และมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถทำงานวิจัยได้ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาโครงการง่ายขึ้น หรือถ้าชาวบ้านคิดว่าไม่ใช่แนวทางที่ต้องการก็จะบอกกลับไปเอง

- ข้อสังเกตหนึ่งที่น่าสนใจคือชุมชนที่ผ่านประสบการณ์การทำงานจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม หรือเคยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน จะสามารถพัฒนางานวิจัยได้ง่ายกว่าชุมชนที่ไม่เคยผ่านประสบการณ์เหล่านี้เลย

2) งานติดตามความก้าวหน้าและสนับสนุนโครงการที่ได้รับทุนแล้ว

- ควรเวทีประชุมทีมวิจัย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินโครงการ เงื่อนไขต่างๆ ของ สกว. ที่จำเป็นต้องรู้ รวมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในทีมวิจัย และฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นจริงในการทำงานไปพร้อมกันด้วย เช่น ฝึกการทำบันทึกข้อมูล การทำรายงานการเงิน

- ควรให้นักวิจัยส่งรายงานความก้าวหน้าและรายงานการเงินเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นเงื่อนไขให้นักวิจัยได้บันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้รู้ถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ทั้งผลที่เกิดขึ้น และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงาน เพื่อวางแผนการหนุนเสริมนักวิจัยได้อย่างทันทั่วถึง

- ถ้าโครงการไหนที่มีผู้ร่วมทีมวิจัยที่เป็นนักวิชาการ หรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการเขียนรายงาน

แต่มักจะมีปัญหาเรื่องกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ในทางกลับกัน โครงการไหนที่มีชาวบ้านเป็นนักวิจัยด้วย ก็จะมีข้อจำกัดเรื่อง การเขียน รายงาน ดังนั้นบทบาทของพี่เลี้ยง ควรทำหน้าที่เป็นเสมือนเลขานุการให้กับกลุ่ม ช่วยตาม ช่วยตอบทเรียน ช่วยเรียบเรียง แล้วให้เขาตรวจทาน และยืนยันข้อมูลร่วมกัน

- โครงการที่ศึกษาวิจัยในเชิงลึก เช่น หลักสูตรชาติกา ควร มี พี่เลี้ยงที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญด้านการศึกษาเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงตลอด กระบวนการ เพื่อให้ นักวิจัย ได้ ปรึกษาอย่างเต็มที่

3) การสร้างเสริมศักยภาพนักวิจัยและจัดประชุมระหว่าง เครือข่ายนักวิจัยในพื้นที่

- เป็นเรื่องที่ดีมากสำหรับนักวิจัยชาวบ้านที่มีโอกาสมาพบปะ แลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน บอกเล่าถึงความทุกข์ ความภาคภูมิใจจาก การทำงานวิจัย

- การเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยเป็นเจ้าของงานร่วมกัน ให้มี ส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร ประสานงาน ดำเนินการประชุมในพื้นที่ ทำให้ได้เห็นถึงความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบในการดำเนิน กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ใช้ ภาษาแม่ (ภาษายาวี) ในการแลกเปลี่ยนระหว่างกันและกัน สร้างบรรยากาศ ที่อบอุ่น มีความเป็นกันเอง ข้อมูลสั้นไหล

- การเชิญผู้รู้ในเรื่องต่างๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต และกระบวนการ งานวิจัย จะทำให้เวทีการประชุมมีสีสัน และทำให้ชาวบ้านได้มุมมองใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

4) การเชื่อมโยงงานวิจัยในพื้นที่กับงานวิจัยและงานพัฒนา อื่น ๆ

- โครงการชุดชายแดน เป็นโครงการที่พยายามเกี่ยวข้องกับชาวบ้าน ชาวราชการ และนักวิชาการ ให้มาพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล สถานการณ์ ต่างๆ เพื่อหาแนวทางคลี่คลายปัญหาจากฐานที่ตัวเองประสบ หรือเกี่ยวข้อง

เห็นความเป็นไปได้ที่จะเกิดโครงการคู่ขนาน

- โครงการอบรมบุคลากร กศน. เป็นโครงการที่พยายาม Built in งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เข้าไปอยู่ในเนื้อหาของงานของ กศน. ทำให้เห็นความเป็นไปได้ที่จะเกิดโครงการ

- โครงการชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ เป็นโครงการที่พยายามเชื่อมร้อยบูรณาการการทำงานของ 8 ภาควิชา เพื่อหนุนเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง แต่ ณ ปัจจุบันยังขยับอะไรไม่ได้มากนัก ยังอยู่ในช่วงของการทบทวนเป้าหมายโครงการ ปรับบทบาท/ภารกิจให้เหมาะสมกับวิถี Put the right man on the right job คาดว่า หลังจากผ่านจุดนี้ไปได้ก็จะสามารถหนุนเสริมกระบวนการให้ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้เต็มที่มากขึ้น

5) การบริหารจัดการทีมงาน

- การประชุม JSN เป็นเวทีที่ช่วยเสริมสร้างให้ทีมงานได้เรียนรู้ร่วมกัน ลดช่องว่างทางความคิดหรือข้อมูล รวมทั้งเป็นเวทีให้คำแนะนำ เสนอแนะ ตักเตือนซึ่งกันและกัน ทำให้ได้ทบทวนตัวเอง และทีมงานเป็นระยะ ๆ

- การกระจายบทบาท แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้ทีมงานแต่ละคนได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ

ถึงแม้ในช่วงแรกของการทำงานจะมีปัญหาบ้าง เนื่องจากชาวบ้านไม่ค่อยคุ้นชินกับวัฒนธรรมของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่พยายามหนุนเสริมและผลักดันให้พวกเขาเป็นนักวิชาการชาวบ้าน เป็นนักบัญชี ต้องมีการจัดบันทึกการใช้จ่ายเงินทุกบาททุกสตางค์ ต้องมีใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่จ่ายเงิน ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงาน มีคนทำ Mind Map มีคนดำเนินการประชุม และมีคนสรุปเรื่องราวที่ให้เห็นและได้ยิน มันจึงเป็นภาวะที่หนักพอสมควร แต่ความรู้สึกเหล่านี้จะหายไปเมื่อชาวบ้านได้เห็นถึงผลของการดำเนินงาน ได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัยในหลายๆ ด้าน เช่น ได้เห็นข้อมูล

ที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเองและเพื่อนนักวิจัยที่เก่งขึ้นในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะความสามารถในการจัดประชุมอย่างสร้างสรรค์ มีการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบขึ้น และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น ซึ่งภาพการเปลี่ยนแปลงที่เห็นเหล่านี้ เป็นสิ่งดี ๆ ที่สามารถยืนยันให้ชาวบ้านมีความมั่นใจว่า งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวคนและชุมชนได้จริง ถึงแม้โครงการวิจัยจะสิ้นสุด แต่เชื่อว่ากระบวนการจะคงอยู่กับตัวคนและชุมชนตลอดไป

คุณรักชนก ทองขจร

เป็นเวลาสองปีแล้วกับการทำงานด้านการเงิน ในช่วงแรกนั้น มักจะพบว่านักวิจัยไม่สามารถทำเอกสารทางการเงินได้สมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากเราลงไปทำความเข้าใจเพียงครั้งเดียวหลังจากทำสัญญาโครงการ ทำให้นักวิจัยไม่เข้าใจชัดเจน เป็นเหตุหนึ่งให้นักวิจัยท้อแท้ อีกส่วนหนึ่งที่มักพบก็คือ มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน จึงมีการทบทวนและปรับการทำงานใหม่ ดังนี้

- 1) ก่อนทำสัญญาโครงการต้องตกลงทำความเข้าใจกับทีมวิจัยให้ชัดในการแบ่งเงินงวด รวมทั้งอธิบายเกณฑ์การใช้งบประมาณให้กับโครงการอย่างชัดเจน พร้อมให้คำชี้แจงเป็นระยะๆ
- 2) สร้างระบบการติดตามให้มีคุณภาพ คือสามารถตรวจสอบได้ทุกเดือน เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย
- 3) ให้มีการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าด้านการเงินของโครงการแต่ละเดือนให้ที่ประชุมประจำเดือนรับทราบ
- 4) พี่เลี้ยงต้องเข้าไปช่วยวางแผนงานร่วมกับทีมวิจัย เพื่อช่วยให้ได้ผลงานตามวัตถุประสงค์ และใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม

โดยสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินที่อาจเกิดขึ้น คือ ต้องมีการวางระบบการติดตามที่ชัดเจน มีการสรุปงาน วางแผนการทำงานให้เห็นภาพรวมของงานทุกส่วน รวมทั้งรายงานสถานการณ์โครงการประจำเดือน ความคืบหน้าของโครงการ และอุปสรรคของการติดตามเพื่อแก้ไขร่วมกับทีมงานเป็นระยะๆ

คุณปริญดา สีอริ

ดูแลการจัดทำบัญชีโครงการ

- 1) การลงไปพื้นที่เพื่อชี้แจงพบว่าเอกสารทางการเงินในช่วงงบประมาณงวดที่ 1 ก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติจริงมองว่าเป็นแค่ให้โครงการรับรู้

ว่าควรทำอะไร ซึ่งมองในทางปฏิบัติจริงโครงการยังไม่เข้าใจในเรื่องหลักเกณฑ์ ต้องให้โครงการเรียนรู้ในการจัดทำบัญชีของแต่ละกิจกรรม

2) พี่เลี้ยงควรเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การจัดทำบัญชีโครงการเพื่อที่จะช่วยทีมวิจัยได้

3) ทีมวิจัยค่อนข้างสับสนกับเอกสารทางการเงินในการลงข้อมูลตามกิจกรรมที่มีการเบิกจ่าย เช่น ใบสำคัญรับเงินใช้ได้ในกรณีไหน ใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินใช้ได้กรณีไหน

4) การกรอกรายละเอียดแต่ละกิจกรรมในโครงการวิจัยไม่ชัดเจน เช่น ค่าอาหารใช้ในกิจกรรมอะไร ราคาเท่าไร จำนวนคนกี่คน ค่าเดินทางจากที่ไหนถึงที่ไหน จำนวนกิโลเมตรด้วยอัตราที่บาท ใช้ในกิจกรรมอะไร

การจัดทำบัญชีของแต่ละโครงการมองว่าบางโครงการมีความสามารถในการจัดทำบัญชีค่อนข้างชัดเจนแล้ว แต่บางโครงการที่เลี้ยงต้องคอยหนุนเสริมในการจัดทำบัญชี ต้องให้ส่งเอกสารการเงินมาทุกสิ้นเดือน หลังจากเจ้าหน้าที่บัญชีตรวจสอบหลักฐานว่าตรงตามกิจกรรมหรือไม่แล้ว ต้องส่งให้โครงการนำเอกสารไปแก้ไขให้ถูกต้องพร้อมสรุปการเงินเพื่อยืนยันความถูกต้องว่าตรงกันหรือเปล่า แต่บางครั้งเมื่อเราส่งเอกสารไปให้อาจไม่เข้าใจบ้าง จึงต้องมีการลงพื้นที่เพื่อไปชี้แจงทำความเข้าใจกับทีมวิจัยของโครงการนั้นๆ

คุณตูแวกคอลลีเย๊ะ กาแบ

หลักการและปรัชญาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น “ยึดใจทย์ชาวบ้าน ความต้องการของชาวบ้านเป็นสำคัญ ให้ชาวบ้านเป็นนักวิจัย เน้นกระบวนการ แก้ปัญหา มากกว่าผลสัมฤทธิ์ของงาน” เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ สามารถ แก้ปัญหาของตัวเองได้

นอกจากนี้ ในการทำงานต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ สภาพร่างกายต้องพร้อมที่จะทำงานหนัก เนื่องจากงานในพื้นที่ มีทั้งการประสานงาน/การจัดกระบวนการ ต้องมีจิตใจเต็มร้อยที่พร้อมจะ ยอมรับคนอื่น ยอมรับความคิดที่หลากหลายของชุมชนหรือชาวบ้าน และ ต้องมีความพร้อมด้านความรู้ มีการเตรียมข้อมูล/ศึกษาข้อมูลในประเด็น ที่จะคุยกับชุมชนก่อน เพื่อให้สามารถเชื่อมข้อมูลกับชุมชนได้ ทั้งในเชิงเนื้อหา เชิงทักษะการพูดคุย การสื่อสารด้วยภาษาชาวบ้าน ทั้งความรู้ภายนอก ที่เกี่ยวข้อง และความรู้จริงแท้จากจากเวทีพูดคุยในชุมชน

ในทุกกระบวนการ/ทุกขั้นตอนของการทำงาน พี่เลี้ยงต้องมีความ ชยัน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตัวชยัน ได้แก่

ชยันที่ 1 ชยันศึกษาค้นคว้า : ด้วยตนเอง หรือจากเวทีต่างๆ

ชยันที่ 2 ชยันดำเนินการ : หมั่นเข้าชุมชน ช่วยพัฒนา ช่วยติดตาม ช่วยวางแผน และอื่นๆ

ชยันที่ 3 ชยันทบทวนงาน : ในฐานะผู้ช่วยผู้ประสานงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นรุ่นเยาว์

คุณวิรัช เอี่ยมปลัด

ได้ดำเนินงานเผยแพร่ในหลายรูปแบบ อย่างแรกคือเว็บไซต์ ซึ่งได้เริ่มทำเป็นรูปเป็นร่างตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม 2546 และได้ทำการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานได้เรียนรู้วิธีการจัดทำเว็บเพจ พร้อมกับปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยด้วย

การอบรมให้แนวคิดเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเผยแพร่ โดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสื่อมวลชน รวมทั้งกลุ่มคนที่สนใจเข้าร่วมเวที หรือกิจกรรมที่หน่วยประสานหรือโครงการวิจัยจัดขึ้น ทำให้สามารถสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชิญสื่อมวลชนเข้ามาร่วมเวทีเครือข่ายนักวิจัยชาวบ้าน ทำให้บทความได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายสัปดาห์

อีกรูปแบบหนึ่งที่นักวิจัยชาวบ้านเสนอให้มีการจัดทำ คือ วารสารราย 3 เดือน เพื่อเผยแพร่การดำเนินงานของแต่ละโครงการ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาจัดทำอยู่ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านต่างๆ อยู่มาก

แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมุ่งหวังให้คนเก่งขึ้น เพราะเมื่อคนเก่งแล้วจะสามารถปกป้องและดูแลตัวเองจากผลกระทบของกระแสภายนอกชุมชนได้ ทำให้ชุมชนคิดเป็นระบบ ทำงานเป็นขั้นตอน ช่วยให้ได้บททวนว่า สิ่งที่ทำสำเร็จเป็นเพราะเงื่อนไขอะไร หรือถ้าล้มเหลวเป็นตรงจุดไหน เพราะอะไร เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่ต้องผ่านการปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญ มองว่าเป็นเรื่องที่ทำแล้วเป็นไปได้ที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่ในชุมชนได้ยั่งยืน แต่ต้องอาศัยเวลาทุ่มเทในการทำงานให้มาก แต่ผลที่ได้ก็คุ้มค่า

การทำงานกับชาวบ้านมักจะพบกับปัญหาการสื่อสารระหว่างที่เลี้ยงกับนักวิจัยชาวบ้าน โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมต่างจากพื้นที่อื่น คือ เรื่องภาษาพูดและภาษาเขียน

ความเข้าใจในภาษาส่งผลต่อการทำงาน ชาวบ้านเองก็เกรงใจที่จะพูดภาษามลายูท้องถิ่น จึงพยายามพูดภาษาไทย ทำให้การสร้าง ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ คลาดเคลื่อน แต่ก็เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ไม่ยาก โดยให้คนในชุมชนที่พูดภาษาไทยได้ช่วยเป็นสื่อกลาง หรือชวนนักวิจัยชาวบ้านที่ผ่านประสบการณ์การทำงานวิจัยท้องถิ่นลงพื้นที่ไปด้วยกัน เพราะได้พบความจริงที่ว่า "ชาวบ้านสื่อกับชาวบ้านเป็นหนทางที่ดีที่สุด" จากการสังเกตเวทีเครือข่ายนักวิจัยชาวบ้านสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เวลามีการจับกลุ่มพูดคุยกันนอกรอบ ทำให้เห็นพัฒนาการทางความคิดและความเข้าใจในเรื่องงานวิจัยท้องถิ่นที่รวดเร็วมาก ในทำนองเดียวกัน หากที่เลี้ยงมีความพยายามในการสื่อด้วยภาษามลายูกับชาวบ้านก็จะเป็นที่ชื่นชมของชาวบ้านมาก

หน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง พยายามยกระดับงานชุมชน และทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามักจะอยู่ในฐานะเข้าไปช่วยดำเนินกระบวนการ เมื่อกิจกรรมเสร็จทุกอย่างก็จบ จึงมีนัยยะที่น่าคิดต่อว่า หากเลือกที่จะเกาะเกี่ยวกับองค์กรที่สนใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจริงๆ จังๆ ควรสร้างกิจกรรมที่ทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนท้ายที่สุดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่หน่วยงานต่างๆ เลือกใช้ได้ในงานประจำต่อไป